

dr. Albert Halász

Ob 130 letnici Splošne bolnišnice Murska Sobota

Zgodovina Splošne bolnišnice v Murski Soboti sega v obdobje ob koncu 19. stoletja. Takrat so po več desetletjih prizadevanj in zbiranja sredstev za izgradnjo, ter zaradi vse večjih potreb po bolnišničnih storitvah v lokalnem okolju, pridobili vsa potrebna dovoljenja in zagotovili tudi primerno parcelo v sosedstvu kolodvora ter sredstva za gradnjo, obenem pa tudi obratovalna sredstva. Leta 1892 so pričeli z gradbenimi deli in bolnišnico naslednje leto, 1893 tudi odprli. Čez leta se je širila in nudila vse več storitev, dokler se postopoma ni preselila na današnjo lokacijo v Rakičanu.

Začetki delovanja prvih bolnišnic v ogrskem delu monarhije, kamor je Murska Sobota spadala v tem obdobju, segajo v 19. stoletje, ko so najprej delovale kot društva ali skladi. Industrijski zakon je sicer že leta 1884 omogočal ustanavljanje zdravstvenih blagajn, neke vrste zdravstvenih zavarovanj, a je šele zakon iz leta 1907 dal večje možnosti ustanavljanju bolnišnic. V Železni županiji so bolnišnico društvenega tipa najprej ustanovili leta 1830 v Kőszegu, 1840 v Sombotelu, nato še v drugih večjih mestih oz. trgih. Med te spada tudi bolnišnica v Murski Soboti, katere finančne temelje so si-

cer položili že okoli leta 1850, do realizacije izgradnje pa je bilo potrebno počakati še nekaj desetletij. Do leta 1890 se je prebivalstvo pokrajine namreč tako povečalo, da so bili v mestu zaradi predpisov primorani ukrepati. Finančno podlago je predstavljala blagajna za globe, ki jo je ustanovil ces. kr. pomočnik okrajnega glavarja Lajos Vimberszky, in kjer so se nabirala sredstva, naložena v vrednostne papirje in kot posojila okrajnim posestnikom. 29. oktobra 1874 je bila na podlagi županijskega ukaza ustanovljena 12 članska komisija, ki je upravljanje sklada vzela v svoje roke in bi ga naj upravljala toliko časa, dokler ne bi dosegel zneska 60.000 forintov, kar bi omogočilo izgradnjo bolnišnice. Zaradi raznih težav pri upravljanju se je porodil tudi predlog, da bi od obresti glavnice prostore za bolnišnično dejavnost najeli, vendar do realizacije ni prišlo. Nov upravni odbor in njegov predsednik, državni poslanec za to okrožje, grof Tivadar Széchenyi, so 1888 vendarle dosegli, da se je izgradnja bolnišnice pričela. Skupščina županije je namreč na podlagi ponovne prošnje upravnega odbora tega leta dala dovoljenje za gradnjo. Po zaslugi Antala Károlyija, podžupana županije, so se gradbena dela na podlagi brezplačno izdelanega načrta s strani Alajosa Wälderja pričela septembra 1892 in se končala naslednje leto. Otvoritev je bila 15. novembra 1893. Izvajalec je bil murskosoboški gradbinec Tivadar Ratkohl.

Bolnišnica v prvotni obliki po izgradnji leta 1893
Vir: Splošna bolnišnica Murska Sobota

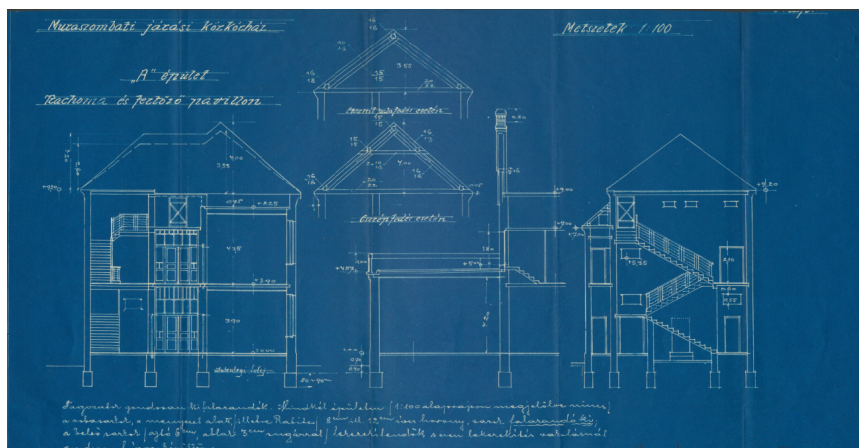
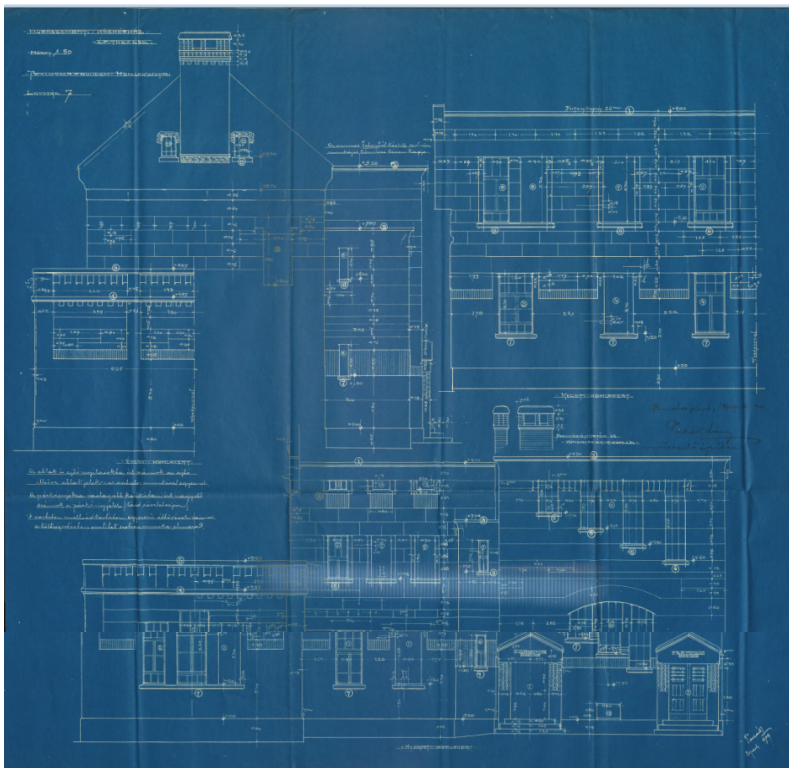
Bolnišnica je bila opremljena z 29 posteljami v 4 bolniških sobah. Pri tem je skupščina občine Murska Sobota poleg letne subvencije 100 forintov za vzdrževanje, ki jo je obljubila zagotavljati 10 let, podarila tudi 1664 kvadratnih sežnjev (16,64 arov) veliko in najmanj 1000 forintov vredno parcelo, ki so jo uredili prebivalci okoliških naselij. Za vzdrževanje bolnišnice so se za daljše obdobje zavezali tudi okoliški plemiči in posamezniki ter skladi. Prvi glavni zdravnik, predstojnik, je postal okrajni zdravnik Zoltán Czippott.

Upravni odbor si je prizadeval, da bi v bolnišnici zaposlili redovnice, vendar kljub naklonjenosti in osebni pomoči grofice Gézáné Szapáry, zaradi premajhnega števila redovnic niso uspeli zagotoviti častnih sester, zato so usposobljene bolniške sestre zagotovili s pomočjo državnega Rdečega kri-

ža. Bolnišnica je bila pomembna tudi zaradi tega, ker so velik del bolnikov do takrat negovali v zdravstvenih zavodih sosednje Štajerske, kar je imelo za posledico velike stroške za županijo. A tudi po tem so se bolniki le stežka navadili na novo pridobitev, vse do takrat, ko je bolnišnica avgusta 1894 pridobila status javne bolnišnice in niso sprejemali le samoplačniških pacientov. V prvem letu so tu zdravili 35 bolnikov 1173 dni, leta 1884 101 bolnika 1878 dni, nato pa kot javna bolnišnica leta 1895 313 bolnikov 6158 dni. To stanje se je ohranjalo tudi v naslednjih letih, saj se s kirurškimi posegi skorajda niso ukvarjali. Prvi kirurg je leta 1902 postal Mihály Skrilecz, zgradili in opremili so tudi prvo operacijsko sobo in dodatne bolnišnične sobe. Nato so na vrtu bolnišnice uredili še ločene prostore za infekcijski oddelek s štirimi posteljami in dve sobi s po eno posteljo za sprejem duševnih bolnikov. V naslednjih letih in desetletjih so bolnišnico postopoma širili, dokler se po drugi svetovni vojni zaradi dotrajanosti niso odločili, da zgradijo novo, ki je na današnji lokaciji ob bližnjem naselju v Rakičanu.

Novější zgodovina bolnišnice je povzeta s spletne strani Splošne bolnišnice Murska Sobota <https://www.sb-ms.si/o-bolnisnici/zgodovina>:

15. novembra 1893 so odprli bolnišnico v Murski Soboti. Takrat je imela 4 bolniške sobe oziroma 24 postelj. Po desetih letih se je pokazalo, da je premajhna. Zaradi povečanega obsega in vsebine dela so v njej začeli raznovrstne preureditve. Več desetletij kasneje,

Načrt razširitve bolnišnice
 Vir: Pokrajinski arhiv Maribor, SI-
 PAM/0088 Okrajno glavarstvo Murska
 Sobota, Gradbeno dovoljenje in načrti za
 dodatne objekte v okrajni bolnišnici Mu-
 rska Sobota; prosilec je arhitekt László
 Takáts, 1909, št. spisa 2265, AŠ 172

po drugi svetovni vojni, pa so novo zgradbo zasnovali tudi na novi lokaciji, v Rakičanu.

Infekcijski oddelek nove bolnišnice je bil zgrajen leta 1953. Prvotno je imel 60 postelj, 20 let zatem je bil preseljen v novo zgradbo otroškega oddelka. Kasneje so bili prilagojeni pritlični prostori za specialistične ambulante, sprejeme bolnikov, garderobe, arhiv in sanitarije. Kirurški in ginekološko-porodniški oddelek sta bila leta 1953 prvič prostorsko ločena.

Ginekološko-porodniški oddelek je bil ustanovljen leta 1954 v Murski Soboti. V Rakičan se je oddelek preselil leta 1969. Leta 2001 so začeli graditi novo porodnišnico, vanjo so se preselili leta 2007.

Oddelek za ušesa, nos in grlo je bil ustanovljen leta 1963 še na lokaciji v Murski Soboti, pod vodstvom zdravnika Jožeta Požuna. Kadrovska zasedba je bila minimalna. Poleg zdravnika so na oddelku delali: 2 srednji medicinski sestri, 4 bolničarji, 1 administratorica in 6 strežnic.

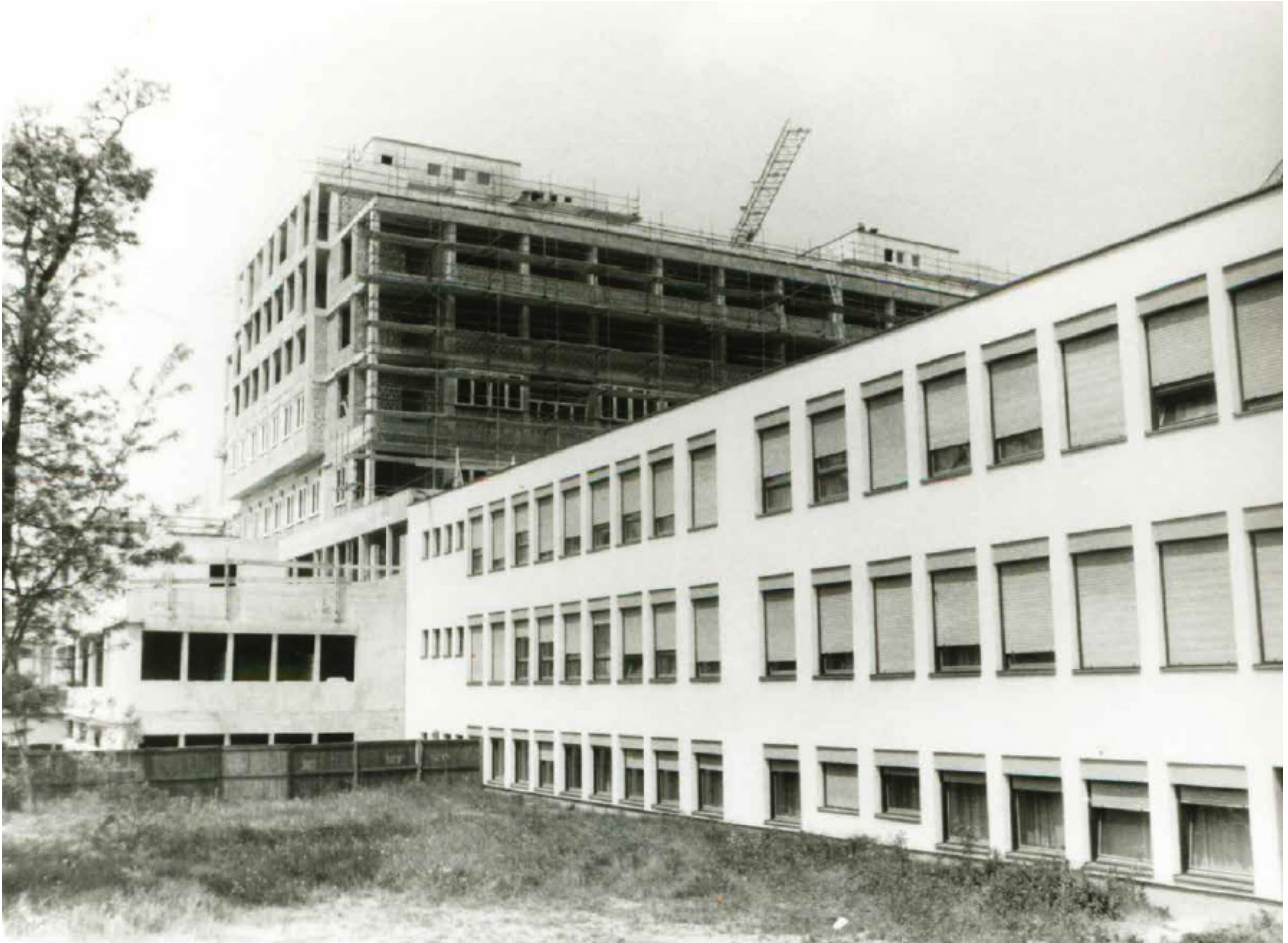
Očesni oddelek je nastal 4 leta po ustanovitvi očesne ambulante, ki jo je vodila zdravnica Lea Talanyi-Pfeifer, in to leta 1964 na lokaciji v Murski Soboti. Sprva je imel oddelek 30 postelj. Kadrovska zasedba je bila sestavljena iz zdravnice, glavne medicinske sestre, inštrumentarke, bolničark, administratorke in strežnikov.

Otroški oddelek je na novem mestu v Rakičanu od leta 1965. Ob odprtju se je ponašal s svojim laboratorijem, rentgenskim aparatom, inkubatorjem, kuhinjo, mlečno kuhinjo, pralnico in kurilnico.

Interni, pljučni in transfuziološki oddelki so se preselili v novo stavbo v Rakičanu leta 1974. Istega

leta se je združila laboratorijska služba in se preimenovala v Oddelek za laboratorijsko dejavnost, ki deluje v kletnih prostorih internega oddelka. Leta 1977 so zgradili prizidek, v katerem so našli prostor dializa in gastroenterološka endoskopija, rentgenološki oddelek, v kletnih prostorih pa specialistične ambulante. Prehrabena služba je začela obratovati v novi osrednji kuhinji v Rakičanu leta 1983.

V novo zgradbo so se leta 1988 preselili še kirurški, ušesni in očesni oddelek ter specialistične ambulante vseh treh oddelkov, centralni operacijski blok, sterilizacija, fizioterapija, lekarna in oddelek za anestezijo in reanimacijo. Služba za energetiko in vzdrževanje v sedanji sestavi je nastala z dograditvijo in preselitvijo celotne bolnišnice v Rakičan, kjer so bili centralna skladišča, delavnice in drugi prostori, namenjeni za dejavnost vzdrževalne službe. Leta 2011 se je tehnično-vzdrževalna služba preselila v obnovljene prostore stare porodnišnice. Leta 1999 so bili zgrajeni novi prostori za potrebe citologije, patologije in endoskopije. Leta 2007 je bila končana in predana v uporabo nova porodnišnica. Leta 2015 je v skladu z enotno metodologijo organiziranja enotnih centrov v državi v Splošni bolnišnici Murska Sobota začel delovati Urgentni center.

Gradnja Splošne bolnišnice Murska Sobota v Rakičanu
Vir: Splošna bolnišnica Murska Sobota

Literatura

Emlék füzet a Muraszombati Járási Alapítványi Közkórház 1893–1903. évi működése, fejlődése, betegforgalma és gazdasági viszonyairól. Muraszombat: Közkórház Bizottsága, 1905.

Hradil, Jože, ur. Sto let bolnišnice v Murski Soboti. Zbornik. Murska Sobota: Splošna bolnišnica Murska Sobota, 1993.

Korošec, Bojan idr., ur. 120 let bolnišnice v Murski Soboti. Zbornik. Murska Sobota: Splošna bolnišnica, 2013.

Mataj, Janez, in Saša Strauš. Murska Sobota nekoč in danes (2. razširjena izdaja). Murska Sobota: Franc–Franc, 2013.

Mayer, László, in András Molnár, ur. „1893. Ustanovitev in izgradnja murskosoboške bolnišnice. Uvodni del statuta Okrajne bolnišnice Murska Sobota“. V Források a Muravidék történetéhez. Szöveggyűjtemény. 2. kötet, 1850–1921/Viri za zgodovino Prekmurje. Zbirka dokumentov. 1., 1850–1921, 140–46. Szombathely, Zalaegerszeg: Vas Magyei Levéltár, Zala Magyei Levéltár, 2008. https://library.hungaricana.hu/hu/view/VASM_Sk_2008_Mura_2/?pg=0&layout=s.

Obal, Franc. Arhitektura historicizma in secesije v Prekmurju. Murska Sobota: Pomurska založba, 2002.

Zadravec, Jože. Razvoj zdravstva v Prekmurju do leta 1941. Murska Sobota: Pomurska založba, 2002.

Zadravec, Jože. Zdravstvo v Pomurju 1941–2000. Murska Sobota: Pomurska založba, 2002.